

Το λογοτεχνικό έργο της Μαρούλας Θεοδοσιάδου

Παρουσίαση του έργου της Μαρούλας Θεοδοσιάδου από τον κ. Κώστας Κατσώνης - φιλόλογο (8 Μαρτίου 2001 - Εκδήλωση Ένωσης Λογοτεχνών για την Μέρα της Γυναίκας)

Η Μαρούλα Θεοδοσιάδου είναι μια από τις γνωστότερες και σημαντικότερες γυναίκες-συγγραφείς του νησιού μας στον τομέα της παιδικής και νεανικής λογοτεχνίας. Γνωστή παιδαγωγός με πολύ αξιόλογη προσφορά στη δημοτική εκπαίδευση του τόπου και ιδιαίτερα στην προδημοτική, ως Διευθύντρια του Νηπιαγωγείου “Μάνα” για 24 συνεχή χρόνια. Κατάγεται από την Πέτρα της Σολέας και διαμένει στη Λευκωσία, όπου και δημιουργεί, αναπτύσσοντας ταυτόχρονα μια πολυποίκιλη πνευματική και κοινωνική δράση, ως ενεργό μέλος διαφόρων σωματείων όπως είναι ο Κυπριακός Σύνδεσμος Παιδικού Νεανικού Βιβλίου, η Ένωση Λογοτεχνών, η Πνευματική Στέγη, το Σωματείο «Μάνα» κτλ.

Το λογοτεχνικό έργο της Μαρούλας Θεοδοσιάδου, που αποτελεί και το αντικείμενο αυτής της εισήγησης, περιλαμβάνει εννιά συνολικά εκδομένα έργα για παιδιά και νέους, που καλύπτουν όλα σχεδόν τα είδη του γραπτού λογοτεχνήματος. Συγκεκριμένα η συγγραφέας μας έχει γράψει και εκδώσει ίσαμε σήμερα δύο βιβλία με ποίηση για παιδιά: «Τραγουδώ την πικρή προσφυγιά» (1976) και «Κελαηδήματα» (μελοποιημένη ποιητική συλλογή σε στίχους Μαρούλας Θεοδοσιάδου, μουσική Ερασμίας Ρουσιά και εικονογράφηση Ελένης Αντωνίου, 1988). Έχει επίσης συμπεριλάβει ποιήματα της στο βιβλίο «Ανεμώνες και σπουργίτια», ιστορίες και ποιήματα για παιδιά 5 μέχρι 10 χρονών, που κυκλοφόρησε πρόσφατα (2000), με εικονογράφηση μικρών παιδιών του νηπιαγωγείου «Μάνα». Εξέδωσε επίσης ένα θεατρικό έργο για παιδιά, με τίτλο «Το Ειρηνοχώρι» (1983), που τιμήθηκε με το Α' βραβείο του Κυπριακού Συνδέσμου Παιδικού –Νεανικού Βιβλίου. Ο τομέας όμως με τον οποίο φαίνεται να καταπιάνεται πιο συστηματικά η συγγραφέας μας είναι η παιδική πεζογραφία και ιδιαίτερα οι μικρές ιστορίες και τα παραμύθια. Έτσι λοιπόν μας δίνει το 1981 τη συλλογή διηγημάτων «Του καημού και της Ελπίδας», που τιμήθηκε με έπαινο από το Υπουργείο Παιδείας Κύπρου, και το 1988 τη νουβέλα «Αναφορά στον πατέρα – το χρονικό της καταστροφής», ενώ στη συνέχεια έχουμε τέσσερα εκδομένα έργα της με μικρές ιστορίες και παραμύθια: «Τσίφι – τσίφι», παραμύθια για παιδιά (1993), «Τα μαγικά γυαλιά», μικρές αλυσιδωτές ιστορίες (1997), «Ανεμώνες και σπουργίτια», ιστορίες και ποιήματα για παιδιά 5 μέχρι 10 χρόνων (2000) και «Γέλα παλιάτσο», παραμύθια για παιδιά 5-10 χρόνων (2000). Στο συγγραφικό της έργο θα πρέπει ακόμα να προσθέσουμε τέσσερις σχολικές εκδόσεις που αφορούν το νηπιαγωγείο: «Αγαπώ το φθινόπωρο» (ενότητες για το νηπιαγωγείο, 1975), «Παίζω, σκέφτομαι, μαθαίνω» (μαθηματικές έννοιες για το νηπιαγωγείο, 1977, με δύο συνοδευτικά βιβλία : βιβλίο για το μαθητή, και βιβλίο για το δάσκαλο, που εκδόθηκαν επίσης τον ίδιο χρόνο).

Αν και ο χρόνος που έχουμε στη διάθεση μας δεν επιτρέπει μια αναλυτική παρουσίαση του λογοτεχνικού έργου της Μαρούλας Θεοδοσιάδου, επιτρέψτε μου να κάνω κάποιες γενικές επισημάνσεις, που δίνουν το στίγμα και το χαρακτήρα της θεματικής έμπνευσης, του περιεχομένου, της ιδεολογίας αλλά και της λογοτεχνικότητας των έργων. Μια πρώτη γενική διαπίστωση είναι ότι η Μαρούλα Θεοδοσιάδου υπηρετεί πιστά και συστηματικά την παιδική – νεανική μας λογοτεχνία, αφού ασχολείται με όλα σχεδόν τα είδη της και έχει σήμερα στο ενεργητικό της μια πλειάδα αξιόλογων έργων για μικρά παιδιά και νέους, ενώ η συχνότητα των

πρόσφατων εκδόσεων της μαρτυρεί μια αυξημένη παραγωγικότητα, που οπωσδήποτε αναμένεται να έχει την ίδια αξιολογία, ποσοτικά και ποιοτικά, συνέχεια.

Μια δεύτερη βασική επισήμανση, που διακρίνει κανείς σχεδόν στο σύνολο των βιβλίων της συγγραφέως είναι η βαθιά και καταλυτική επίδραση που έχει ασκήσει στην έμπνευση της ο συγκλονισμός της τραγωδίας του 1974, που τόσο αναπάντεχα και αδυσώπητα μοίρασε το νησί μας στα δυο κι έσπειρε στις ανθρώπινες καρδιές απέραντο πόνο και θλίψη, πληγώνοντας συνάμα ανεπανόρθωτα και βασανιστικά τις αθώες παιδικές ψυχές. Ο πόνος και η αγωνία για την πικρή προσφυγιά και τη συνεχιζόμενη τραγωδία του τόπου μας, που άρχισε το καλοκαίρι του 1974 με την προδοσία του πραξικοπήματος και τη βαρβαρότητα της τουρκικής εισβολής, είναι συναισθήματα διάχυτα τόσο στο ποιητικό όσο και στο πεζογραφικό έργο της συγγραφέως. Αρκεί μονάχα να αναφέρουμε ότι τέσσερα τουλάχιστον από τα εννιά έργα της έχουν αποκλειστικό θέμα την προσφυγιά και την κατοχή, ενώ και σε όλα σχεδόν τα υπόλοιπα υπάρχουν αναφορές και νύξεις με επίκεντρο την κυπριακή τραγωδία και το δράμα του λαού μας. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε το γεγονός ότι η πρώτη λογοτεχνική παρουσία της Μαρούλας Θεοδοσιάδου στα κυπριακά γράμματα, με εκδομένο έργο, γίνεται το 1976 με την ποιητική συλλογή «Τραγουδώ την πικρή προσφυγιά», που περιλαμβάνει αποκλειστικά και μόνο ποιήματα για μικρά παιδιά, εμπνευσμένα από την τραγωδία του 1974, αρκετά από τα οποία μελοποιήθηκαν και αγαπήθηκαν πολύ από τα παιδιά των νηπιαγωγείων και των δημοτικών μας σχολείων. Το βιβλίο αυτό, που εικονογράφησε και προλόγισε η επίσης γνωστή συγγραφέας Μαρία Πυλιώτου, αφιέρωσε η Μαρούλα Θεοδοσιάδου στα μικρά παιδιά του νηπιαγωγείου «Μάνα», καταυλισμού Σταυρού. Στην ίδια θεματική κατηγορία εντάσσονται επίσης το δεύτερο χρονολογικά βιβλίο της, που είναι η συλλογή διηγημάτων «Του καημού και της ελπίδας», το μοναδικό θεατρικό έργο που έχει εκδώσει με τον τίτλο «Το Ειρηνοχώρι» και η νουβέλα «Αναφορά στον πατέρα». Η συλλογή διηγημάτων με τον πολύ ενδεικτικό και περιεκτικό τίτλο «Του καημού και της ελπίδας» εκδόθηκε από την ΠΟΕΔ και περιλαμβάνει εννιά διηγήματα, στα οποία δίνονται ανάγλυφες οι εμπειρίες των παιδιών της προσφυγιάς στους καταυλισμούς, ενώ παράλληλα στέλλονται μηνύματα ελπίδας, αγωνιστικότητας και ειρηνικής συνύπαρξης με τους Τουρκοκύπριους συμπατριώτες μας. Στο «Ειρηνοχώρι» η συγγραφέας χρησιμοποιεί με έντεχνο τρόπο την αλληγορία και φτιάχνει ένα όμορφο θεατρικό παραμύθι, μέσα από το οποίο ζωντανεύει με δραματικό τρόπο την προδοσία και το μοίρασμα του νησιού μας, δίνοντας ταυτόχρονα στα παιδιά αναγνώστες-θεατές μηνύματα αγώνα και αντίστασης. Ανάλογη είναι και η ατμόσφαιρα στη νουβέλα «Αναφορά στον πατέρα», που έχει τον υπότιτλο «το χρονικό της κυπριακής τραγωδίας». Επίκεντρο της νουβέλας είναι το δράμα των αγνοουμένων μας, που δίνεται από τη συγγραφέα με όλες τις τραγικές διαστάσεις του μέσα από το χρονικό των γεγονότων της τουρκικής εισβολής-κατοχής.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το δράμα της προσφυγιάς και της κατοχής διαποτίζει όλο σχεδόν το έργο της Μαρούλας Θεοδοσιάδου. Έτσι λοιπόν βρίσκουμε ανάλογες αναφορές στην ποιητική συλλογή «Κελαηδήματα» και στη συλλογή μικρών αλυσιδωτών ιστοριών με τον τίτλο «Τα μαγικά γυαλιά», όπου η μικρή Μυρτώ, η ηρωίδα του βιβλίου, με τα μαγικά της γυαλιά πετά σαν ελεύθερο πουλί, ξεφεύγει από την πολυκατοικία όπου ζει σαν φυλακισμένη, και ταξιδεύει στο βασίλειο του παππού, διαβαίνει το συρματόπλεγμα που κρατά μοιρασμένη την πατρίδα μας και ονειρεύεται όλα εκείνα τα μικρά καθημερινά πράγματα που κάνουν κάθε παιδί ευτυχισμένο, μακριά από τη σκληρότητα αυτού του κόσμου και την αδιαφορία των μεγάλων, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά στο αφιερωματικό του σημείωμα ο ποιητής Θεοκλής Κουγιάλης(1).

Αναφορικά τώρα με το θεματικό περιεχόμενο, τις πηγές έμπνευσης και την ιδεολογία των υπόλοιπων έργων της δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η Μαρούλα Θεοδοσιάδου είναι μια συγγραφέας στρατευμένη στον αγώνα για έναν καλύτερο κόσμο και υπηρετεί με το έργο της

ιδέες και αξίες που απευθύνονται στο νου και στην καρδιά των μικρών παιδιών, με στόχο την ψυχική τους καλλιέργεια και την ευαισθητοποίηση τους σε ζητήματα που αφορούν την αγάπη, την ειρήνη, την κατανόηση μεταξύ των ανθρώπων και των λαών, το σεβασμό του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης ζωής, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει και παρουσιάζει μέσα από το έργο της ποικίλες καταστάσεις της σύγχρονης καθημερινής ζωής, που δίνονται μέσα από δροσερά καλογραμμένα ποιήματα ή μικρές ιστορίες και παραμύθια, τα οποία διαβάζονται ευχάριστα και ψυχαγωγούν τους μικρούς αναγνώστες. Χαρακτηριστικά αναφέρει η ίδια σε μια συνέντευξη της, απαντώντας στο ερώτημα από πού εμπνέεται τα έργα της (2): «Κύρια, ανεξάντλητη θα 'λεγα για μένα θεματογραφία, το δράμα της Κύπρου μας, γιατί μέσα στα ψυχρά αντίσκηνα της προσφυγιάς ζήσαμε από κοντά τις φοβίες των παιδιών, τις αντιδράσεις τους. Ακούσαμε από τα αθώα παιδικά χείλη τα βάσανα, τις περιπέτειες του ξεριζωμού. Είδαμε, αγγίξαμε τα σημάδια..... Σίγουρα εμπνέομαι από τις πανανθρώπινες, αναλλοίωτες αξίες: αγάπη, ειρήνη, φιλία, την ειρηνική σύμπραξη, την απέραντη αγάπη για τον τόπο, την ιστορία, τις παραδόσεις μας. Οραματίζομαι πάντα για τα παιδιά έναν κόσμο όμορφο, ειρηνικό, απαλλαγμένο από μίσση και πάθη, όπου θα ζούμε αδελφωμένα ευτυχισμένα».

Το γράψιμο της διακρίνεται για την απλότητα της γλώσσας, την πρωτοτυπία των ιδεών και την ποικιλία των εκφραστικών τρόπων και μέσων. Η Μαρούλα Θεοδοσιάδου γράφει με άνεση σε όλα τα λογοτεχνικά είδη με την ίδια επιτυχία, αν και φαίνεται να εξειδικεύεται περισσότερο και να επιλέγει τη συγγραφή μικρών ιστοριών και παραμυθιών, που απευθύνονται σε μικρότερα παιδιά, του νηπιαγωγείου, με τα οποία έχει ασχοληθεί περισσότερο, σε σημείο ώστε να αποτελούν και το πιο δικό της αγαπημένο κομμάτι του παιδικού κόσμου, από τον οποίο εμπνέεται και στον οποίο απευθύνεται. Στον τομέα αυτό ανήκουν, όπως ήδη έχουμε αναφέρει τέσσερα από τα βιβλία της, το «τσίφι – τσίφι», «τα μαγικά γυαλιά», και τα δυο πρόσφατα εκδομένα με τους χαρακτηριστικούς τίτλους «Ανεμώνες και σπουργίτια» και «Γέλα Παλιάτσο», που απευθύνονται σε παιδιά 5 – 10 χρόνων.

Αγαπητοί φίλοι και φίλες,

Παρουσιάζοντας τελευταία το βιβλίο της Μαρούλας Θεοδοσιάδου «Ανεμώνες και σπουργίτια» σε εκδήλωση του ΚΣΠΝΒ, η Μαρία Πυλιώτου είχε αναφέρει τα εξής χαρακτηριστικά, τα οποία ανεπιφύλακτα προσυπογράφω και κλείνω μ' αυτά την εισήγηση μου: «Η τέχνη έχει πολλά μυστικά μαγικά μονοπάτια. Γνήσιος δημιουργός είναι αυτός που κατορθώνει να βρει το δικό του μονοπάτι. Και να το βαδίζει μόνος, σιωπηλός, σεμνός και χαρούμενος, αγνοώντας αν στα διπλανά μονοπάτια βαδίζουν άλλοι με φανφάρες, τυμπανοκρουσίες και βεγγαλικά. Το μονοπάτι που βαδίζει η Μαρούλα Θεοδοσιάδου είναι δικό της και το ξέρει καλά. Και το βαδίζει σιωπηλή, σεμνή και χαρούμενη. Γιατί αυτό που την ενδιαφέρει είναι τη χαρά της δημιουργίας να τη μεταφέρει και στις παιδικές ψυχές» (3) Κι αυτό το καταφέρνει πράγματι θαυμάσια με τα έργα της. Χρόνια Πολλά λοιπόν αγαπητή Μαρούλα Θεοδοσιάδου, σήμερα στη γιορτή της γυναίκας και ευχόμαστε καλή συνέχεια στο όμορφο αυτό μονοπάτι της παιδικής λογοτεχνίας που με τόση αφοσίωση και επιτυχία ακλουθείς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ανέμη, τ.9 (1997), σ.122
2. Γ. Κιτρομηλίδης κ.α', Μορφές της Κυπριακής Παιδικής Λογοτεχνίας, Λευκωσία 1996, σ.54
3. Μαρία Πυλιώτου, Βιβλιοπαρουσίαση, «Ανέμη», αρ.τ.11, Λευκωσία 2000,